

SISÄLLYSLUETTELO

Museojohtajan terveiset.....	3	Museon peruskorjaushanke	10
Ajankohtaista.....	5	Talkoot	12
Kesän aukioloajat	5	Menneet	12
Pop-up kesäkahvila	5	Tulevat	13
Kultamuseon kesäohjelmat	6	Golden World 30 vuotta	14
Kultamuseon kiertonäyttelyt	6	Missing Man	16
Vaihtuva näyttely Lapin			
kullankaivun kasvat	7		
Merkitysanalyysi	8		

Kuvat ©Kultamuseo, ellei toisin mainita.

Etukansi: Kansainvälistä Golden World-näyttelyä 1995. Kuvassa roomalaisaikaisesta kullankaivusta kertova näyttelyosio, jonka ulkonäköä on päivitetty projektissa 2009-2010.

Takakansi: Kultamuseon kansainvälisellä puolella Japanin osaston punakultainen kimono on sen katseenvangitsija.
Kuvat: Matti Kolho, Kuvasuomi.

Rihlan aineisto on vapaata kopiotavaksi
mainitsemalla alkuperä.

RIHLA

ISSN 0780-7988

Kultamuseon tiedotuslehti

Vastaava toimittaja:

Hanna Mattila

Kultamuseo,

Tankavaarantie 11 C, 99695 Tankavaara

www.kultamuseo.fi

info@kultamuseo.fi

Ilmoitushinnat: 1/1 sivu 80€, 1/2 sivua 50€
(ei lisättävää arvonlisäveroa).

Kultamuseon aukioloaika

1.6. - 30.9. avoinna joka päivä klo 10-17

1.10. - 31.5. avoinna ma-pe 11-16

Pääsyliput:

Aikuiset 12€/hlö

Eläkeläiset ja opiskelijat 10€/hlö

Lapset 7-16 v. 6€/hlö

Lapset alle 7 v. ilmaiseksi

Perhelippu (2 aik. + 1-2 lasta) 27€

Ryhmät (yli 10 hlöä) 10€/hlö

MUSEONJOHTAJAN TERVEISET

Kesäisen lämmin tervehdys Rihlan lukijat!

Kevät meni ja kesä alkoi vauhdilla. Saimme taas uusia ja innostuneita kesätyöntekijöitä. Ilo on ollut huomata kuinka hekin tuovat omat tuoreet näkökulmansa työhömmе ja työympäristöömme.

Kevään aikana työstimme hallituksen kanssa Kultamuseon ensimmäistä strategiaa ja vaikka se on edelleen työn alla asiakasymmärryksen ja arvojen sanoittamisen osalta, hallitus teki strategiset valinnat ja nimesi valintojen mukaiset toimenpiteet. Seuraavat viisi vuotta keskitymme kävijämäärien kasvattamiseen markkinoinnin ja matkailuyhteistyön keinoin sekä haemme valtakunnallista vastuumuseotehtävää.

Strategian mukaisesti parannamme jo nyt yhteistyötä matkailutoimijoiden kanssa ja kehitämme markkinointia. Syksyllä osallistumme Lapin ammattikorkeakoulun ja Lapin yliopiston yhteiseen Myyntimajakka -koulutukseen, jossa kehitämme markkinointi- ja myyntiosaamistamme. Tulevan talven aikana tavoitteenamme on tehdä selkeä markkinointisuunnitelma ja työstää brändimateriaalia markkinoinnin tueksi.

Kultamuseon kausityöntekijät tutustumassa nelostien toisella puolella kullankaivuun eli ns. montulla kesäkuun alkupuolella. Kuva: Kultamuseo/Terhi Niitti

Kuva: Kultamuseo/Terhi Niitti

Ennen kuin voimme lähteä toteuttamaan strategiaa täysipainoisesti, meidän täytyy tunnistaa Kultamuseon keskeiset asiakasryhmät ja sanoittaa arvot, joita haluamme työssämme noudattaa. Palkkasimme kesäkuukausiksi osa-aikaisen hankesihterin, joka kilpailuttaa hankkeeseen liittyviä toimenpiteitä ja auttaa meitä uusien hankehakemusten kirjoittamisessa. Hankesihteri aloitti tehtävänsä kokoamalla museolle kävijäkyselyn, josta saamamme vastaukset auttavat meitä asiakasprofiilien tunnistamisessa. Kesän aikana hankesihteri myös haastattelee museon kävijöitä. Näin saamme talteen asiakkaiden mielipiteitä ja toiveita Kultamuseon kehittämiseen.

Strategiatyötä tehdessä tuli hyvin näkyväksi se, kuinka museotyöntekijät ovat pitkään tottuneet olemaan kaikkien alojen asiantuntijoita. Kuitenkin tänä päivänä jokainen ala vaatii oman ammattitaitonsa. Jos haluamme pysyä kehityksessä mukana, emme voi yhtä aikaa olla talotekniikan insinöörejä ja kansainvälisen digimarkkinoinnin huippuosaajia. Strategian tekemiseen kuuluu, että valitaan ne osaamisalueet, joihin halutaan panostaa, ja tunnistetaan ne tehtävät, jotka voidaan ostaa palveluna.

Kultamuseon väki rentoutuu kukin omaan tahtiinsa kesän kuluessa ja jos meistä joku ei satu olemaan museolla, meille voi jättää viestin kassalle.

Kesäterveisin

Anna-Kaisa

Anna-Kaisa Ek, museonjohtaja

AJANKOHTAISTA

Kesän 2025 aukioloajat

Kultamuseo on kesäkaudella avoinna totut-
tuun tapaan:

Ajalla 1.6. – 30.9.2025 joka päivä klo 10-17.
Lämpimästi tervetuloa!

*Torvisen majan valmistamia herkullisia munkkeja
Kultamuseon tilaisuudessa 2024.*

Kuva: Krista Lehtoaho-Tuoma

Pop-up kesäkahvila

Juhannuksen jälkeen laittavat Torvisen majan
yrittäjät pystyyn pop-up kahvilan keskikesän
ajaksi Kultamuseon viereiseen rakennukseen.
Kyseinen rakennus, Kultalan kapakan kopio, on
aiemminkin palvellut kesäkahvilana.

Kahvin, teen ja kaakaon kanssa on tarjolla
pientä suolaista ja makeaa. Jälkimmäisestä
suosittelemme testaamaan esimerkiksi tuoreet
munkit!

Pop-up kahvila palvelee asiakkaita **keskiviikosta
sunnuntaihin ajalla 25.6. - 3.8.2025 kello 10-17.**

Kultamuseon kesäohjelmat

Kultamuseolla on kesäkaudella lyhyet **yleisöopastukset** tiistaisin ja torstaisin ajalla **3.6. – 28.8.2025**, alkaen klo 14 kulloinkin. Teemat vievät kultamaiden tarinoihin niin kotimaassa kuin maailmallakin. Opastukset sisältyvät pääsylipun hintaan. Tervetuloa kuulolle!

Ulkoalueen huuhdonta-altaat ovat myös käytössä, joten ennakkovarauksen tekemällä pääset kultanhuuhdonnan oppitunnin pariin. Huonolla säällä on mahdollisuus sisällä vaskaamiseen.

Löytämäsi Lapin kullan saat muistoksi itsellesi!

Kultamuseon kierto- näyttelyt

Kultamuseon näyttelyt kiertävät loppuvuonna ainakin Liedossa, Sodankylässä ja Inarissa.

Näyttely ”Hiput- löytöjä Lapista” on esillä Liedon Vanhalinnassa ajalla **8.7. – 31.8.2025**.

Kultamuseon näyttely ”Mainareita ja miinoja” on esillä elokuun ajan Sodankylän kirjastossa, ajalla **1.-31.8.2025**.

Loppuvuonna näyttely siirtyy Inarin pääkirjastoon Ivaloon, missä se on esillä ajalla **1.12.2025 – 31.1.2026**.

VAIHTUVA NÄYTTELY LAPIN KULLANKAIVUN KASVOT

Lapin kullankaivun kasvoissa on henkilöitä eri alueilta, ja kultamailla he ovat viettäneet myös erimittaisia aikoja. Esimerkiksi Aki sai kimmokkeen kullankaivuun vuonna 2000 eikä paluuta entiseen ole ollut.

Kuva: Aki Karvosen kotialbumi

Millaista on kullankaivu Lapissa nykypäivänä? Ketkä kultaa kaivavat ja miksi? Mikä on saanut palaamaan kultamailla vuosi toisensa jälkeen tai aloittamaan kaivun? Entä mikä mahdollisesti lopettamaan? Näihin kysymyksiin – tai osaan niistä – vastaa Kultamuseon juhannuksen alla avautuva vaihtuva näyttely ”Lapin kullankaivun kasvot”.

Näyttely kertoo henkilöesimerkkien avulla kullankaivusta pohjoisessa Lapissa. Joukossa on niin konkareita kuin keltanokkiakin: joku on kaivanut kultaa vuosikymmeniä, joku taas on aloittanut muutamia vuosia sitten. Yhteistä heille

on, että kullankaivu ja siihen liittyvä perinne on vinyt mukanaan.

Lapin kullankaivajilla on yhtä monta taustaa, kertomusta ja tarinaa kuin heitä on lukumäärältäänkin. Osalle kullankaivu on ammatti ja monelle harrastus, joka täyttää lomat ja siivun vapaa-ajasta. Kullankaivusta puhutaan myös elämäntapana. Jokainen kaivaja on oma persoonansa, ja näyttelyssä pääset tutustumaan heistä yli kymmeneen erilaiseen.

Näyttely on esillä **19.6.2025 – 8.5.2026**, ja se sisältyy pääsylipun hintaan.

KULTAMUSEON MERKITYSANALYYSI IVALON KULLANKAIVAJAMUISTOMER- KISTÄ

teksti: Jarno Nurmi

Inarin kunta tilasi Kultamuseolta merkitysanalyysin Ivalon kullankaivajamuistomerkistä – tuttavallisemmin kultamiespatsaista – jotka ITE-taiteilija Pauli Lumentie suunnitteli ja toteutti 1990-luvulla yhdessä vapaaehtoisten kanssa. Patsaat sijaitsevat Hotelli Kultahipun pihalla, ja niiden heikentynyt kunto on herättänyt huolta niin paikallisten kuin matkailijoiden keskuudessa. Hotellin henkilökunta ja vapaaehtoiset ovat vuosien varrella pyrkineet kunnostamaan patsaita ja niiden ympäristöä, mutta rajalliset resurssit ovat riittäneet lähinnä vuosittain ilmenevien vaurioiden paikkaamiseen.

Merkitysanalyysin tavoitteena oli kartoittaa patsaiden merkitystä paikallisyhteisölle, hahmottaa niiden elinkaarta ja tuottaa tietoa kunnan päätöksenteon tueksi. Analyysin pohjaksi laadittiin kaksi kyselyä: avoin verkkokysely sekä erillinen kysely Ivalon yläasteen oppilaille. Lisäksi kerättiin kommentteja kullankaivuhistoriaa

tuntevilta tahoilta ja haastateltiin patsaiden valmistukseen osallistuneita henkilöitä.

Kyselyiden perusteella patsaat koettiin tärkeäksi osaksi Ivalon kyläkuva. Erityisesti nuoret vastaajat kokivat patsaiden olleen aina osaa kylän maisemaa. Patsaisiin liittyi muistoja koulumatkoilta, kesäisiltä uimareissuilta ja perheen yhteisistä hetkistä.

Joillekin ne toivat mieleen edesmenneitä sukulaisia, joilta he olivat kuulleet kullankaivuusta, ja yhteisiä kokemuksia kullanhuhdonnasta. Mukaan mahtui toki myös negatiivisia näkemyksiä kullanhuhdonnasta, kuten koneellisen kullanhuhdonnan ympäristövaikutukset.

Kullankaivuun kanssa enemmän tekemisissä olleet kertoivat patsaiden heikon kunnan ja laiminlyönnin muistuttavan kullankaivajien omasta kokemuksesta unohdetuksi tulemisesta kunnan ja valtion toimesta.

Toisaalta patsaat edustavat myös yhteisön omaa aktiivisuutta ja vastarintaa: kun kunnan suunnittelemat muistomerkit eivät vuosikymmenen aikana edenneet, Inari-seura päätti 1990-luvun alussa toteuttaa hankkeen omin voimin sekä nopeammin että edullisemmin kuin alkuperäisissä suunnitelmissa.

Analyysin yhteydessä nousi esiin myös kiinnostavaa, aiemmin vähemmän tunnettua tietoa patsaiden valmistuksesta. Patsaat nimettiin Ivalojoen ja Lemmenjoen kullankaivajien mukaan, ja osa nimikkohenkilöistä osallistui itse niiden rakentamiseen.

Kulttuuriperinnön kannalta merkittävä yksityiskohta on myös sotaromun hyödyntäminen patsaiden rakenteissa. Tämä uusiokäyttö voidaan nähdä keinona käsitellä vaikeaa menneisyyttä.

Erkki Kreivi, yksi patsaiden rakentajista ja merkitysanalyysin keskeinen tiedonantaja, kiteytti asian siten, että jotain hyvää saatu näistäkin romuista aikaan.

Kyselyiden vastauksissa korostui kullankaivajien näkökulma, mutta analyysissä pyrittiin tarkastelemaan myös laajempia kulttuurisia ja historiallisia merkityksiä.

Kulttuuriperinnön muistamisen lisäksi muistomerkit voivat toimia myös yhteisöön liittyvien ristiriitojen ja kiistojen tunnistamisen välineinä. Näitä ovat esimerkiksi patsaiden sukupuolittuneisuus ja kullankaivajien toisinaan ongelmallinen suhde saamelaiseen kulttuuriin ja kulttuuriympäristöön sekä kullankaivuusta ympäristölle aiheutuvat haitat.

Merkitysanalyysi on luettavissa osoitteessa:

www.kultamuseo.fi/merkitysanalyysi-ivalon-kullankaivajamuistomerkista/

Kuvat: Kultamuseo / Anna-Kaisa Ek

MUSEON PERUSKORJAUSHANKE

Peruskorjauksen eteneminen

teksti: Anna-Kaisa Ek

KJenny ja Antti Wihurin rahasto myönsi Kultamuseosäätiölle 100 000 euroa peruskorjauksen LVIS-suunnittelutöihin ja hanketyöntekijän palkkaukseen. Valtionvarainvaliokunta myönsi jakovarastaan 150 000 euroa LVIS-suunnittelutöihin ja toimintakonseptin toteuttamiseen.

Kultamuseosäätiön hallitus päätti keväällä, että peruskorjauksen suunnittelutyöt aloitetaan 2021 kuntotutkimuksessa todettujen kiireellisten toimenpiteiden suunnittelutöillä. Kiireellisiksi korjaustoimenpiteiksi kuntotutkimuksessa määriteltiin peltikaton vuotokohtien paikkaukset, 1982 rakennetun osan ilmanvaihdon koneen villojen uusiminen, yhden toimistohuoneen tiivistyskorjaukset sekä asunnon ja konservointihuoneen väliseinän kengitys ja asunnon kylpyhuoneremontti.

Rakennusterveydestarkastaja suositteli 2024 joulukuussa, että remontin suunnitteluvaiheessa asuntoon tehdään tarkentavia mittauksia, joiden perusteella voidaan arvioida korjaustöiden laajuus.

Kilpailutimme keväällä suunnittelutyön ja kilpailutuksen voitti oululainen TaloTuki Oy, joka on erikoistunut sisäilmaongelmaisten rakennusten ja vaurioituneiden rakenteiden korjaussuunnitteluun. Asuntoon kesäkuussa tehdyissä korjaustarpeen laajuutta tarkentavissa mittauksissa todettiin, että asunnon koko alapohja on kostea, seinissä on mikrobeja, sädesientä sekä jyrssiöiden jätöksiä eli koko asunto täytyy kengittää, kuivattaa ja seinärakenteet korjata ennen kuin siitä saadaan asumiskelpoinen.

Elokuun aikana saamme TaloTuelta korjaussuunnitelmat sekä kustannusarvion saneerauksesta. Sen jälkeen Kultamuseosäätiön hallitus päättää, kuinka toimenpiteissä edetään ja millä rahoituksella kustannukset katetaan.

Kesäksi palkkasimme Wihurin rahaston rahoituksesta hanketyöntekijän tukemaan peruskorjauksen suunnitteluprojektia. Hankesihteeri suunnittelee ja toteuttaa hankkeen toimenpiteitä yhdessä museonjohtajan ja vakituisten työntekijöiden kanssa. Hän aikatauluttaa hankkeen toimintaa, kilpailuttaa ostopalveluita, etsii uusia rahoitusmahdollisuuksia ja osallistuu hankehakemusten tekemiseen.

Kultamuseon jatkeena oleva päätyasunto on ollut tutkimuksen kohteena tänä vuonna ja useamman kerran aiempina vuosina.

Kuva: Kultamuseo / Hanna Mattila

Jotta saamme Kultamuseon toimintakonseptin suunnittelun etenemään, hankesihteeri on koonnut museokävijöille asiakaskyselyn, jonka avulla kartoitetaan Kultamuseon kävijäprofiileja, vahvuuksia ja kehittämiskohteita sekä kehittämisideoita. Asiakaskyselyyn voi vastata paikan päällä tai verkossa. Asiakaskyselyä täydennetään asiakashaastatteluin heinä-elokuun aikana. Asiakaskysely löytyy suomen- ja englanninkielisenä.

Auta meitä kehittämään Kultamuseota! Jätä terveisesi QR-koodin takaa avautuvaan kyselyyn:

TALKOOT

Menneet

Talvitalkoot järjestettiin tuttuun tapaan maaliskuun lopulla, tarkemmin perjantaista sunnuntaihin 28.-30.3.2025. Ulkoalueella oli tuttuun tapaan jonkin verran lumihommia, ja myös ulkorapuille paikoin kertynyt polanne työstettiin petkeleen ja lapioiden avulla pois.

Sisätiloissa löytyi erilaisia tehtäviä tekstiililaatikoiden läpikäymisestä elektrolyysiin saakka. Näiden lisäksi mm. siistittiin sisähuuhtomon altaita, käytiin läpi vanhoja mappeja, täytettiin hiekkapusseja hiputusta varten ja siistittiin perusnäyttelyn vitriinejä. Talkooporukkaa oli mukavasti, joten tehtävälisiä saatiin käytyä perusteellisesti läpi.

Kesätalkoot järjestettiin kesäkuun ensimmäisenä kokonaisena viikonloppuna, perjantaista sunnuntaihin 6.-8.6.2025. Tehtävälisiä oli pitkä, mutta talkoisiin osallistui iso porukka ja lähes kaikki listalla olevat tehtävät saatiin tehdyksi, pari tehtävää hoksattiin paikan päällä.

Ulkoalue saatiin haravoiden ja kottikärryjen avulla siistimmäksi sekä vedet patsaalle ja ulkoaltille pumppujen avulla toimimaan. Härkäselässä järjesteltiin ylintä kerrosta, Mutterikämpässä Nurminen ja muu rekvisiitta asetettiin kesäteloilleen ja myös ulkoalueen aitoja korjattiin tai tuettiin paremmin paikoilleen.

Kesäkahvilaa siistittiin ja järjesteltiin ja sitä varten varattiin sopivia penkkejä ja pöytiä sekä tarkistettiin vedentulo. Sotahistoriapolulla kanuunaa paitsi huollettiin normaalisti kesäkuuntoon, myös paikoin maalattiin uudelleen. Sisällä oli esimerkiksi vanhojen mappien läpikäyntiä, sillä niitä löytyi yllättäen vielä yhdestä kaapistosta.

Pääosin aurinkoinen ja pilvipoutainen sää suosi talkoita, joten ulkona oli hyvä tehdä hommia.

Kiitokset vielä kaikille reippaille talkoolaisille!

Tulevat

Kultamuseon **syystalkoot** järjestetään syyskuun viimeisenä kokonaisena viikonloppuna, perjantaina sunnuntaihin **26.-28.9.2025**. Tehtävälista on osin käännteinen kesätalkoisiin nähden: museo ja alue järjestellään talvea varten: ulkoalueelta tuodaan kesän alussa viedyt ja sijoitellut tavarat talvivarastoon ja mm. Mutterikämpä suljetaan talveksi. Sisältä löytyy myös tekemistä.

Muutamia kuvia talvitalkoista ja kesätalkoista 2025. Kuvat: Kultamuseo/Hanna Mattila ja Martti Kauppinen

GOLDEN WORLD 30 VUOTTA

Ympyrämallisen Golden World-rakennuksen kohdalla ollaan menossa lähes harjakaisvaiheessa. Seuraavan vuoden eli 1995 kesällä avattiin uusi kansainvälinen näyttely. Alussa osastoja oli 13 erilaista, nykyisin niitä on parisenkymmentä.

Kesäkuun alussa 2025 tuli kuluneeksi 30 vuotta Kultamuseon kansainvälisen näyttelyn avajaisista. Tuo rakennus ja osio tunnetaan paremmin nimellä Golden World, tai henkilökunnan kesken yksinkertaisesti GW. Virallinen avajaispäivä oli perjantaina 9.6.1995.

Idea kansainvälisen näyttelyosion saamisesta Kultamuseolle virisi 1980-luvun loppupuolella. Tuolloin Tankavaaran aktiivit olivat kiertäneet kullanhuuhtonnan MM-kisoissa eri puolilla maailmaa. Noilta matkoilta kertyi varsinkin Inkerille ja Kaukolle tuomisina lisää kultatietoutta ja esineistöäkin kultahistoriallisiin tapahtumiin liittyen. Huomattiin, kuinka mielenkiintoista kultahistoria ja -perinne oli ympäri maailman.

Tuumasta toimeen. Tuo toimi vaati lukuisia ja taas lukuisia yhteydenottoja eri puolille maailmaa. Joissain maissa yhteistyötahot olivat sikäläisiä

kullanhuuhtonayhdistyksiä, jonkun toisen kohdalla yhteyttä otettiin maan suurlähetystöön. Kriteerien suhteen todettiin väljempien olevan tiukkoja parempia. Tiukkoja tai yksityiskohtaisia vaatimuksia ei siis lähetetty. Kustakin maasta saivat sikäläiset tahot lähettää sopivaksi katsomaansa materiaalia. Tämä selittää GW:n nykyäänkin eri näköiset ja kokoiset osastot.

Rakennuksen ulkonäkö tuli osin Kauko Launosen ideasta. Siinä lähtökohtana oli koota ja esitellä kansainvälistä kultaperinnettä ikään kuin suuren vaskoolin alla. Golden Worldin katto muistuttaakin ylösalaisin käännettyä vaskoolia, jonka alle on rikastunut kultahistoriaa ympäri maailman.

Perustusten ja rakennusvaiheen jälkeen pystytettiin itse näyttelyä, jossa avajaisiin mennessä oli 13 osastoa eri maista. Golden World – kertomus kullasta ja ihmisestä oli syntynyt.

Hiljattain avatussa Golden World-näyttelyssä opasta kuuntelee korvat hörössä eri-ikäisistä museovieraista koostuva ryhmä. Kuva: Matti Kolho

Perun ja Kolumbian näyttelyssä kerrotaan alueilla eri aikoina vaikuttaneista kulttuureista sekä jo silloin huippuunsa hiotusta kullan työstätaidosta. Näihin esineisiin perustuvat jäljennökset kiinnostivatkin usein museovieraiden huomion. Kuvassa Chimu-kulttuuriin kuuluneen maljan jäljennös.

Kanadan osastolla kerrotaan tietenkin Klondykesta ja Yukonin kultaryntyksestä ihan 1800-luvun lopulla. Kullankaivuhan jatkuu alueella edelleen, joskaan ei ihan samassa mittakaavassa. Kuva on otettu näyttelyosaston oikeasta laidasta.

MISSING MAN

Kun Nipa ylennettiin kirkkauteen

Teksti: Hannu Aaltio

Hyvä ystäväni ja oppi-isäni kullanhuuhtonassa ja elämän tielläkin; ehkäpä maamme kuuluisin kullankaivaja Niilo Raumala poistui tästä elämästä keväällä 1983 juuri viimeisten lumien sulaessa Lapin kultamailta. Hautajaistilaisuus pidettiin kesäkuun alussa Inarissa, mistä hän sai lepopaikansa ”Pyrkyrien palstalla” muiden edesmenneiden kaivajien joukossa.

Nipa osasi muutamalla osuvalla sanalla karrikoiden loihtia totuuden esiin ja monet lohkaisut jäivät elämään. Hän oli sanojensa mukaan ”väitellyt sodassa itsensä vänrikiksi”, osasi auttaa kyläläisiä veroilmoitusten teossa ja monessa muussakin asiassa, ja saksan kielen taito oli kultahuutomolla usein tarpeen.

Saariselän keväiseltä hiihtoreteltä palattuani ehdin tavata Nipaa juuri hänen ollessaan viimeisillään Rovaniemellä Ounasrinteen sairaalassa.

Pari muutakin kullankaivajaa oli myös löytänyt sinne hyvästeille. Väsynyt oli mies, muutaman harvan sanan jaksoi lausua, ja meidän muidenkin sanavarasto oli tuolloisena hetkenä käynyt vähiin.

Taisin olla viimeinen lähtijä hänen vuoteensa vierellä. Hän jaksoi kuitenkin vastata kädenojennukseeni, puristus oli heikko mutta ote piti pitkään. Silmät painuivat hiljaa kiinni ja kätemme erosivat. Hyvästit oli jätetty, ja pala kurkussa poistuin muiden mukana ulos tajuten, ettemme Nipaa enää koskaan elossa näkisi.

Tieto hänen kuolemastaan tulikin verrattain pian toukokuun loppupuolella. Hautajaispäiväksi oli päätetty kesäkuun ensimmäinen lauantai. Koetin kysellä työvuorolistalta vapaata viikonloppua voidakseni osallistua ystäväni hautajaisiin, mutta turhaan; lentäjäpula esti.

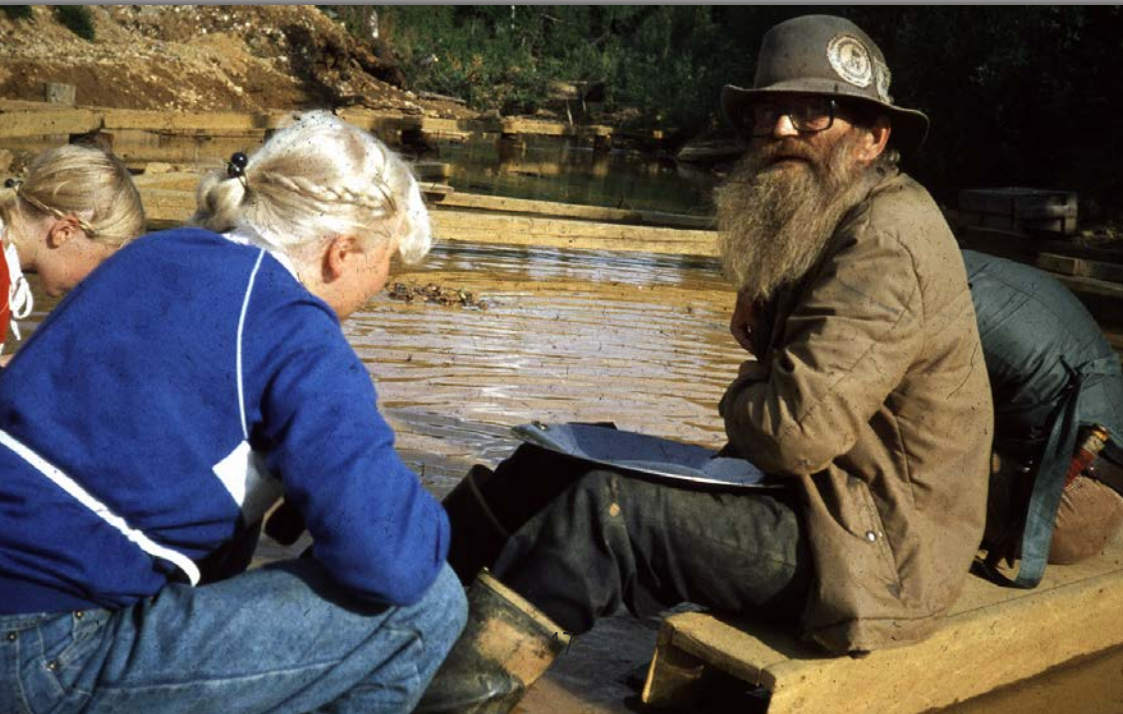
Sen sijaan osasin kysyä listamme laatijalta Annelta onnistuisiko lennonvaihto jonkun kanssa siten, että saisin lauantain iltapäivävuoron Ivaloon. Muutamalla puhelinsoitolla hän järjesti asian ja niinpä tiesin saavani paluulennolla Ivalosta suuren osan saattoväkeä kyytiini.

Lento lauantaina Ivaloon sujui kauniissa päivänvalossa pilvien päällä. Perillä laskeudimme tiheän pilvikerroksen läpi suoraan edessä olevalle kiitotielle ja laskun jälkeen rullasimme lentoterminaalien eteen, sammutimme moottorit ja jäimme odottamaan uusia matkustajia. Meille jäi hyvin aikaa koneessa ateriointiin, minkä jälkeen läksin visiitille lentoasemalle.

Sinne oli kenttäbussi juuri tulossa. Totta kai sieltä tuli oven täydeltä tuttuja kaivajakumppaneita ja juttu luisti. Kertoivat saamelaispappi Jouko Lepistön mieleen jäävästä hautajaispuheesta, missä hän toi esille Nipan, Lemmenjoen Patriarkaksikin kutsutun filosofin vaatimattoman ja auttavaisen luonteen. Värikkään kultaveteraanin elämän kierros oli umpeutunut.

Siirryin pian lennonjohdon puolelle, missä Nipan ja minun yhteinen ystävämmme Valtteri Orpana eli Valtso jo odotti. Oli tietoinen Nipan poislähdöstä, joten kerroin hänelle heti suunnitelmasta, joka oli kehkeytnyt mielessäni jututtaessani hautajaisista palanneita kullankaivajia ja muita ystäviä.

Ehdotin, että voisin aloittaa lähdön jälkeisen nousuni kultamaiden ylle ensin matalalla ja vain hyvin loivasti kohoten kohti Tankavaaran kultakylää, missä lisäisin täydet nousutehot aloittaen normaalin nousun reittikorkeuteen tietäen pilven alarajan olevan runsaan kilometrin korkeudessa, ja pilvikerroksen läpimitan suunnilleen samaa luokkaa.

Valtsu piti ajatuksesta, **joka olisi omaleimainen versio "Missing Man" -kuviosta**; siinä hän sotilaslentäjät kunnioittivat pois mennyttä veljeään lentäen muodostelmassa hautapaikan yli juuri maahanlaskuhetkellä. Tällöin yksi koneista lisäsi täydet nousutehot ja poistui nousten jyrkästi kohti korkeuksia muiden jatkaessa vajaalla muodostelmalla eteenpäin. Valtsu lupasi varmistaa yhteistyössä Rovaniemen lennonjohdon kanssa meille esteettömän ilmatilan.

Matkustajamme olivat jo siirtymässä koneeseen ja nousin portaat ylös heidän jälkeensä. Käännyin ohjaamoon, missä perämieheni oli käynyt jo läpi tarvittavat tarkastuslistat. Matkatavarat oli myös ehditty kuormata mukaan, joten ovet kiinni ja mekaanikon OK-merkki selvitti meidät käynnistämään moottorit.

Kaikki hyvin ja rullaus alkoi. Lentoemojen kuulutusten jälkeen kerroin matkustajille, että tulemme lentämään alkumatkan poikkeuksellisesti matalalla kultapitoisten seutujen yli kuitenkin kaiken aikaa hitaasti nousten ja vasta Tankavaaran kohdalla aloitamme normaalin nousun reitillemme.

Käänsin koneen kiitotien päässä lähtösuuntaan, pari kilkkua matkustamoon merkiksi lähtövalmiudesta, Valtsulta selvitys lähtöön suunnitelman mukaan, ja lisäsin moottoreihin lähtötehot. Kotimatka alkoi.

Ilmaan noustuamme laskutelineet yläasentoon, laipat ja solakot sisään ja kone kiihtyi loivassa nousussa hetkessä kohti maksiminopeuttaan, jolloin tehoja oli vähennettävä reilusti. Kiisimme alkukesän maisemien vilistessä allamme Tolosjoen, Palsin ja Sotajoen kultamaiden ylitse kohti Tankavaaraa. Ilmoitin juuri ennen sinne saapumista matkustajillemme sen ylityksen ja normaalin nousun aloituksen.

Samalla kun lisäsin nousutehot aloin vetää nokkaa juoheasti ylös ja kone alkoi huiman nousun putkahtaen samassa pilveen. Koneen asentokulma oli kuin lentoonlähdössä ja varmasti kaikki olivat painautuneina selkänojaa vasten.

Pian sain havaita, että tumma pilvi alkoi vaalentua kaiken aikaa merkiksi selkeään ilmaan saapumisesta hetkenä minä hyvänsä. Koska vauhtia oli runsaasti, kiristin nousukulmaa vielä parin asteen verran aavistaen, mitä tuleman piti.

Seuraavassa hetkessä ampuudimme ulos pilvestä kirkkaaseen auringonpaisteeseen syvänsinisen taivaan alle raketin lailla! Mikä sanoin kuvaamaton hetki; siirtyminen harmaasta kirkkauteen auringon paistaessa lounaasta.

Jos joku koneen vasemman puolen ikkunapaikalla olisi heti osannut katsoa sopivasti alas myötävaloon, hän olisi saattanut havaita koneen tumman siluetin pienenevän nousun myötä vaaleaa pilvikattoa vasten. Sen ympärillä olisi erottunut vielä hento sateenkaari pyöreänä, millaisena se ei olisi muualla näkyntykään. Ja alkaessamme kääntymään reitille koneen kallistuesssa oikealle tiesin entuudestaan, että koneen siluetista olisi muodostunut siipien varjojen myötä ristintapainen kuvio...

Pitkän Ysin ohjaamossa oli normaalia kohinaa lukuun ottamatta hartaan hiljaista, vain muutama lyhyt yhteydenotto lennonjohtoon riitti.

Mielessäni kävi monenmoisia ajatuksia; kyydissämme hautajaisten saattoväkeä, joista monelle äsken alla vilahtaneet maisemat olivat läheisiä, ajatukset hyvän yhteisen ystävän poismenosta, siirtyminen harmaan taivaan alta siniselle taivaalle, ja yhtäkkiä minusta todella tuntui siltä, että Nipa istui ohjaamon keskijakkaralla partaansa haroen ja kähähtäen lyhyen naurahduksensa olisi lausahtanut toteamuksensa seuraavasti:

"Katohan poekaa minkä jäävän keksi; tätäköhän ne on tarkottanu noessa kuolinilimotuksissa kun ne toesinaan kirjaelee siihen että "Ylennettiin kirkkauteen"?"

Sinne päin se Nipa ainakin tuntui lähteneen.

